

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

**Dějepisná olympiáda
46. ročník, 2016/2017**

krajské kolo - zadání

Č.

Počet bodů: _____

Jméno a příjmení: _____

Škola: _____

Tematické zaměření ročníku: **Marie Terezie – žena, matka, panovnice,
aneb Habsburkové 18. století**

***Důležité upozornění** – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka se pak doplní získaný počet bodů. Celkem je možné získat **100 bodů**.*

Úkol č. 1

Napiš názvy územních útvarů (zemí habsburské monarchie), kterým patřily zobrazené panovnické koruny.

Nápověda: jedna panovnická koruna patří vyššímu územnímu celku, pojmenuj i tento územní celek.

A

B

C

D

A _____

B _____

C _____

D _____

4 body

Úkol č. 2

Podle charakteristik pojmenuj evropské územní útvary, které byly politicky propojeny s habsburskou monarchií.

a)

Volné spojení více než sta zemí, zemiček a měst s několika společnými orgány. Nejdůležitější byl říšský sněm, kde jednotlivé komory tvořila města, knížata; první komoru tvořili kurfiřti, kteří volili císaře. Od roku 1637 do roku 1740 byli voleni do této funkce Habsburkové. Přestože je zvolení za císaře stálo vždy mnoho úsilí a peněz, šlo pouze o prázdný titul bez skutečné moci.

b)

Jeden z mnoha německých států, který vyšel z třicetileté války s řadou nových území. Kurfiřt Fridrich Vilém Hohenzollern začal upevňovat zemi a posiloval svou absolutistickou moc. Za jeho nástupců byla země povýšena na království a začala budovat základy pro příští velmocenský vzestup – silnou armádu, plnou státní pokladnu, nezávislou zahraniční politiku.

c)

Za krále nejdříve vládl kardinál Mazarin. Teprve později se král ujal vlády jako absolutistický panovník. Za jeho vlády se země stala nejmocnějším evropským státem, který měl hlavního soupeře v rakouských a španělských Habsburcích. Nákladné války, náročné stavby a přepychový královský dvůr vyčerpaly finanční možnosti země až do dna. Problémy pokračovaly i za vlády králova syna.

d)

V zemi rozhodovala šlechta a panovník neměl možnost prosazovat samostatnou politiku. Jednotlivé soupeřící skupiny šlechty tak pomalu oslabovaly a rozvracely zem. Dočasně dokázal stát i panovnickou moc upevnit král Jan S..., ale ani on se nedokázal dlouho bránit šlechtě a různým zahraničním vlivům.

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

Úkol č. 3

Významné osobnosti barokní kultury zařaď k uměleckým oborům.

Matyáš Bernard Braun – František Maxmilián Kaňka – Johann Bernhard Fischer z Erlachu – Josef Mysliveček – Jan Dismas Zelenka – Petr Brandl – Jan Kupecký – Josef Jungmann – Ferdinand Maxmilián Brokoff – František Martin Pelcl

architektura	výtvarné umění	hudba	literatura

10 bodů

Úkol č. 4

Zakroužkuj dvě tvrzení, která **neodpovídají** obsahu patentu o zrušení nevolnictví.

- a) omezení neplacené dvorské služby poddaných
- b) zrušení robotní povinnosti vůči vrchnosti
- c) uzavírání sňatků bez souhlasu vrchnosti
- d) omezení finanční a naturální povinnosti vůči vrchnosti

2 body

Úkol č. 5

V březnu 1811 byl vyhlášen státní bankrot. Hodnota papírového oběživa se snížila o pětinu a bylo zahájeno vydávání nových papírových peněz.

a) Které papírové oběživo se začalo vydávat?

b) Které, do tehdejší doby platné, papírové oběživo kleslo v hodnotě o pětinu?

2 body

Úkol č. 6

Vysokou úroveň řemeslné a manufakturní velkovýroby dokumentovala výstava v roce 1791 v Praze.

a) Jak se tato výstava nazývala?

b) Při korunovaci kterého panovníka se konala?

c) Ve které pražské budově se konala?

3 body	
--------	--

Úkol č. 7

Oprav následující text. Špatné tvrzení škrtni.

První předchůdce konzervatoří v zemích monarchie se nazýval(o) *Olomoucký ústav hudby/Olomoucké kolegium*. Významnou roli sehrálo v 18. století pražské divadlo *V Kotcích/V Ungeltu*, vzniklé stavební úpravou tržiště. První stálou divadelní scénou bylo Městské divadlo v Brně/v Olomouci a *Nostické/Stavovské* divadlo v Praze.

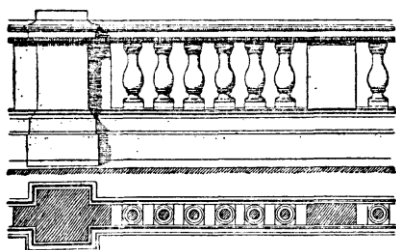
4 body	
--------	--

Úkol č. 8

Zakroužkuj správné označení pro součásti barokní architektury.

A) anglická – francouzská – německá zahrada
(park)

B) arkády – pilastry – balustráda

C) prejzy – došky – šindel

D) kravské – volské – rybí oko

E) sala terrena – grotta – mansarda

Úkol č. 9

Vypiš z textu věcné chyby a nahraď je správným zněním.

Barokní umělci v českých zemích.

Jako první u nás prosazovali nový styl cizinci, většinou Francouzi. Záhy ale vyrostla mladší generace umělců českého původu nebo cizinců, kteří se zde již narodili nebo v raném mládí usadili. Ti všichni dali tvář stylu, který je označován jako slezský barok. Na Moravu více než do Čech přicházeli umělci z císařské Paříže.

chybné znění

správné znění

3 body	
--------	--

Úkol č. 10

Prvenství v rozvoji manufaktur a strojové výroby v českých zemích.

Z nabídky vyber názvy míst a přiřpiš je ke správným bodům (a-e).

Nabídka: Verneřice u Děčína, Brno, Brno, Jihlava, Horní Slavkov, Liberec, Zbraslav
(všechna místa z nabídky budou použita, Brno je uvedeno dvakrát záměrně)

a) První centra soustředěné soukenické malovýroby:

b) První rafinerie třtinového cukru:

c) První výroba bílého nádobí a porcelánu:

d) První strojní přádelna bavlny:

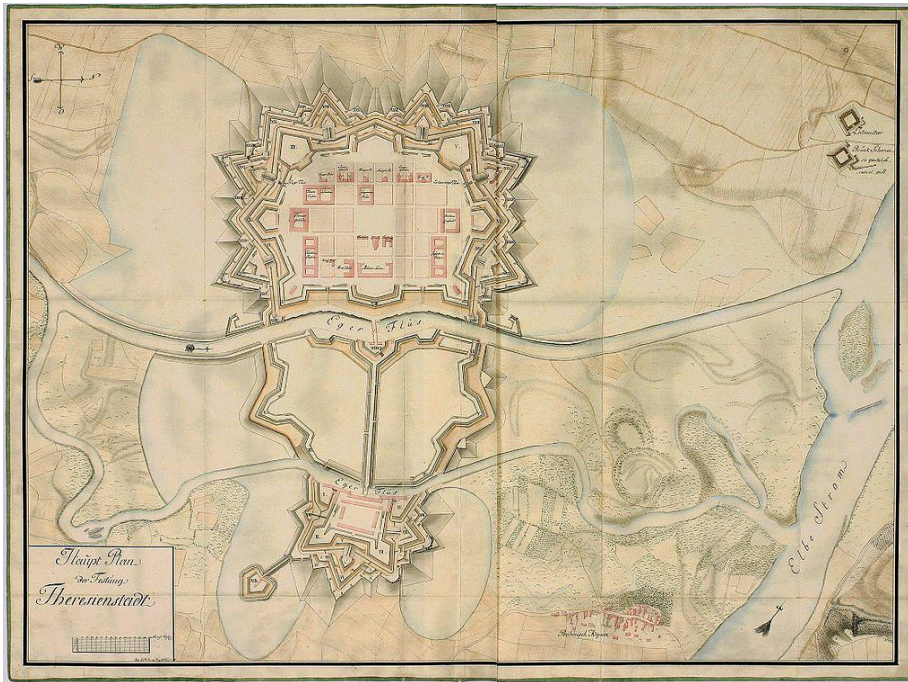
e) První použití parního stroje v průmyslovém provozu:

7 bodů	
--------	--

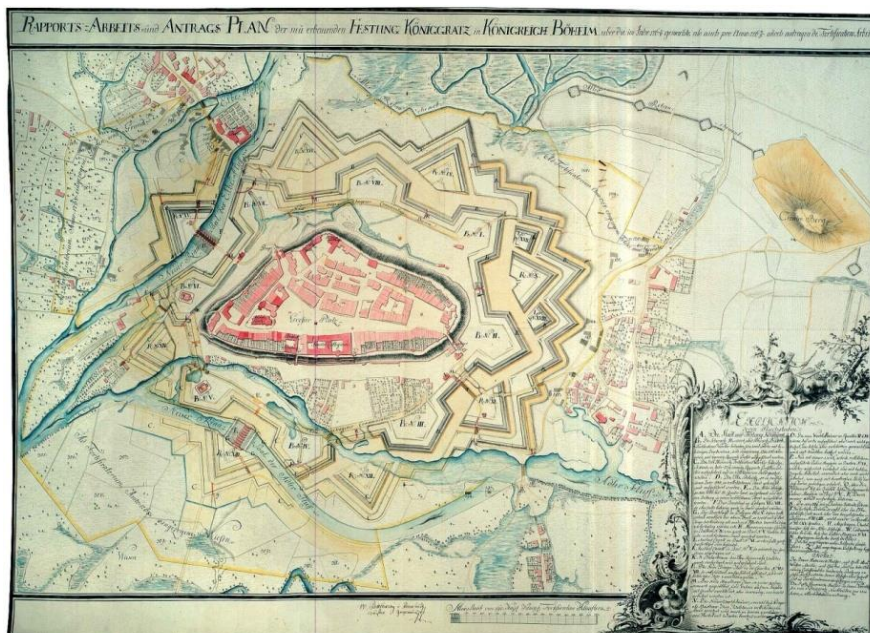
Úkol č. 11

V důsledku pruského nebezpečí bylo v druhé polovině 18. století rozhodnuto o opevňování některých měst a výstavbě nových pevnostních měst.

A. Které z nových pevnostních měst představuje rytina z roku 1790?

B. Které z opevněných měst představuje rytina z roku 1767?

Úkol č. 12

Míry a váhy v Čechách v 18. století. Ano – ne. Zakroužkuj správnou odpověď.

a) Může dospělý člověk měřit 1 sáh?	ANO – NE
b) Může mít klasický mobilní telefon displej o úhlopříčce 1 stopa?	ANO – NE
c) Může mít minerální voda v klasické plastové láhvi objem 1 máz?	ANO – NE
d) Váží kilové balení mouky 1 libru?	ANO – NE

4 body	
--------	--

Úkol č. 13

V 17. a 18. století se šíří různé názory na postavení církve ve společnosti habsburské monarchie. Pojmy přiřaď k charakteristikám.

Nabídka: jansenismus, josefinismus

a) *Zavrhuje biřmování a úctu k relikviím, výzdobu chrámu a nákladnost bohoslužeb, brojí proti častému užívání svátostin, častým zpovědím a přijímání. Bůh nemá v úmyslu spasit zdaleka všechny lidi.*

b) *Církevní majetek je málo produktivní a málo zdaněný, klérus představuje příliš nákladný aparát, celibát odporuje lidské přirozenosti, množství svátků omezuje pili obyvatelstva, zaslibování nezletilých řeholnímu životu jde na úkor počtu platných občanů i stavu finančních prostředků v zemi.*

2 body	
--------	--

Úkol č. 14

Vyber a označ obrázek s uniformou pěšáka armády habsburské monarchie z poloviny 18. století.

A

B

C

1 bod	
-------	--

Úkol č. 15

Na základě úryvku z C. k. Pražských poštovských novin z 3. listopadu 1787 odpověz na otázky.
„Provedení opery jest ostatně krajně obtížné a každý obdivuje, že přesto bylo představení po tak krátkém nastudování dobré... Mimořádné množství posluchačů svědčí o všeobecném uznání.“

a) O kterou operu se jedná? _____

b) Kdo byl jejím autorem? _____
(uveď celé jméno)

c) Kdo ji dirigoval? _____
(uveď celé jméno)

d) Ve kterém městě bylo představení provedeno? _____

4 body	
--------	--

Úkol č. 16

K uvedeným osobnostem přiřaď název jejich díla (zapiš písmeno).

1. František Martin Pelcl _____ A. Dějiny českého jazyka a literatury

2. Václav Thám _____ B. Stručné dějiny Čech od nejstarších do
nynějších časů

3. Josef Dobrovský _____ C. Básně v řeči vázané

3 body	
--------	--

Úkol č. 17

Při studiu historie se prosazovala vědecká zásada „*ad fontes*“. Co tento pojem v překladu znamená?

1 bod	
-------	--

Úkol č. 18

Označ (zakroužkuj) dvě pravdivá tvrzení o židovském etniku 18. století.

- a) jazyk jidiš byl zrovnoprávněn s němčinou
- b) Židé často přijímali německá příjmení
- c) za vlády Marie Terezie zažívali Židé těžkou perzekuci
- d) císař Josef II. nařídil Židům nosit na oděvu židovské znamení

2 body	
--------	--

Úkol č. 19

Označ (zakroužkuj) tři správné charakteristiky osvícenství a osvícenského absolutismu.

- a) důvěra v mystiku a náboženskou zkušenost
- b) panovník je hlavním představitelem (*primus inter pares*) šlechty
- c) filozoficky vychází z racionalismu a empirismu
- d) Bůh je chápán jako prvotní hybatel, který po stvoření světa již dále do dění ve světě nezasahuje
- e) je kladen důraz na společenskou kázeň a oddanost státu

3 body	
--------	--

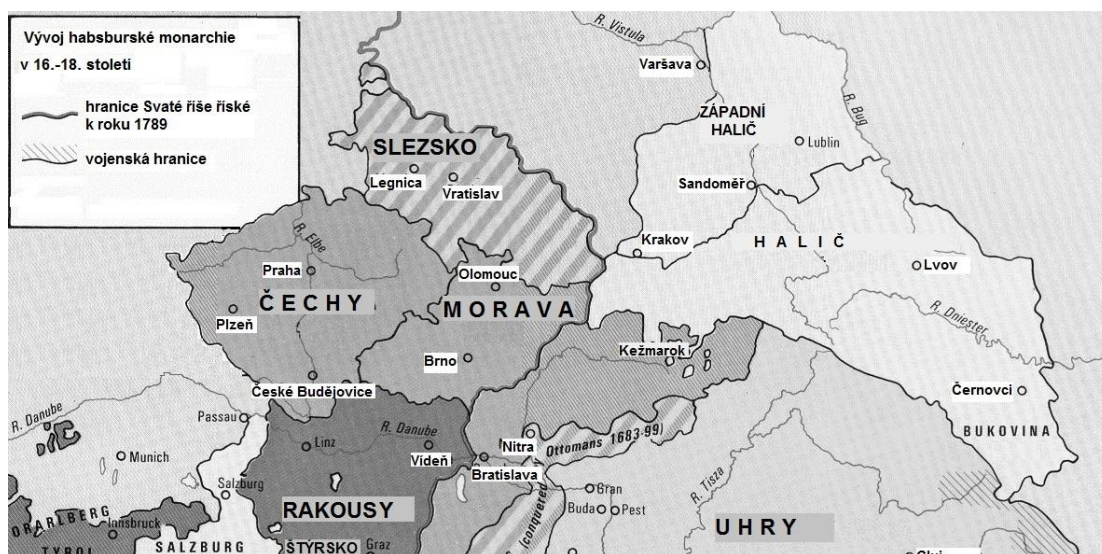
Úkol č. 20

Jak byla v osvícenství chápána role panovníka ve vztahu ke státu a lidu? Doplně správný výraz podle iniciál.

(p) _____ (s) _____

1 bod	
-------	--

Úkol č. 21

Z mapy habsburské monarchie

1) vypiš název území, které Habsburkové ztratili v letech 1740-1800

2) vypiš názvy území, které Habsburkové získali v letech 1740-1800

4 body	
--------	--

Úkol č. 22

Zakroužkuj správné řešení.

a) robotní patent Marie Terezie znamenal zrušení roboty	ANO – NE
b) nevolnictví zrušil až patent vydaný za vlády císaře Josefa II.	ANO – NE
c) poddaným se v českých zemích na počátku 70. let 18. století vedlo dobře	ANO – NE
d) Marie Terezie a Josef II. podporovali rozvoj průmyslu	ANO – NE

4 body	
--------	--

Úkol č. 23

Doplň:

Stavbou (c) _____ (s) _____ se snažili habsburští panovníci od poloviny 18. století prohloubit integraci a hospodářský rozmach svých zemí. V roce 1775 byl také položen základ jednotnému vnitřnímu trhu vydáním (j) _____ (c) _____ (ř) _____ pro země české, alpské a polské.

2 body	
--------	--

Úkol č. 24

Jak se (obecně) označuje vládní opatření směřující proti „šíření mylných, hněvivých a nebezpečných mínění“?

1 bod	
-------	--

Úkol č. 25

Napiš celé jméno osoby podle charakteristiky (všechny osoby žily za vlády Marie Terezie nebo Josefa II.).

a) učitel v Rožmitále pod Třemšínem, autor vážné hudby vztahující se k významnému křesťanskému svátku

b) moravský šlechtic, jeden z hlavních poradců císařovny a „šéf“ císařské diplomacie v 50. a 60. letech 18. století (celé jméno)

c) učenec, jazykovědec považovaný za zakladatele novodobé češtiny, autor české mluvnice, dějin české literatury a česko-německého slovníku

3 body	
--------	--

Úkol č. 26

Evangelickým křesťanům se dostalo práva svobodného vyznávání své víry tolerančním patentem Josefa II. Evangelíci z jedné oblasti v naší vlasti si však tuto výsadu vymohli (byť v nepsané podobě) již za vlády Marie Terezie. Která oblast se těšila této výsadě a odkdy?

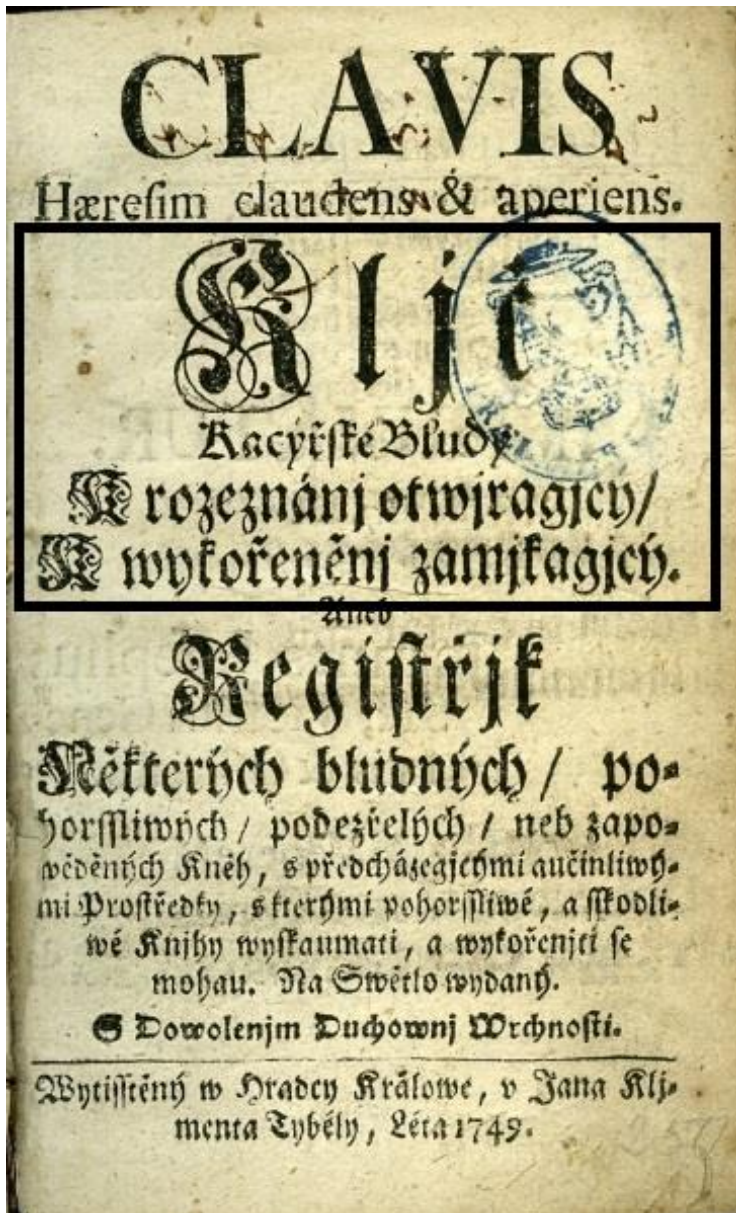
oblast: _____

rok (zakroužkuj správný letopočet): 1777 – 1758 – 1769

2 body	
--------	--

Úkol č. 27

Z titulní strany příručky Antonína Koniáše z roku 1729 přečti a zapiš označený název díla a místo a rok vydání.

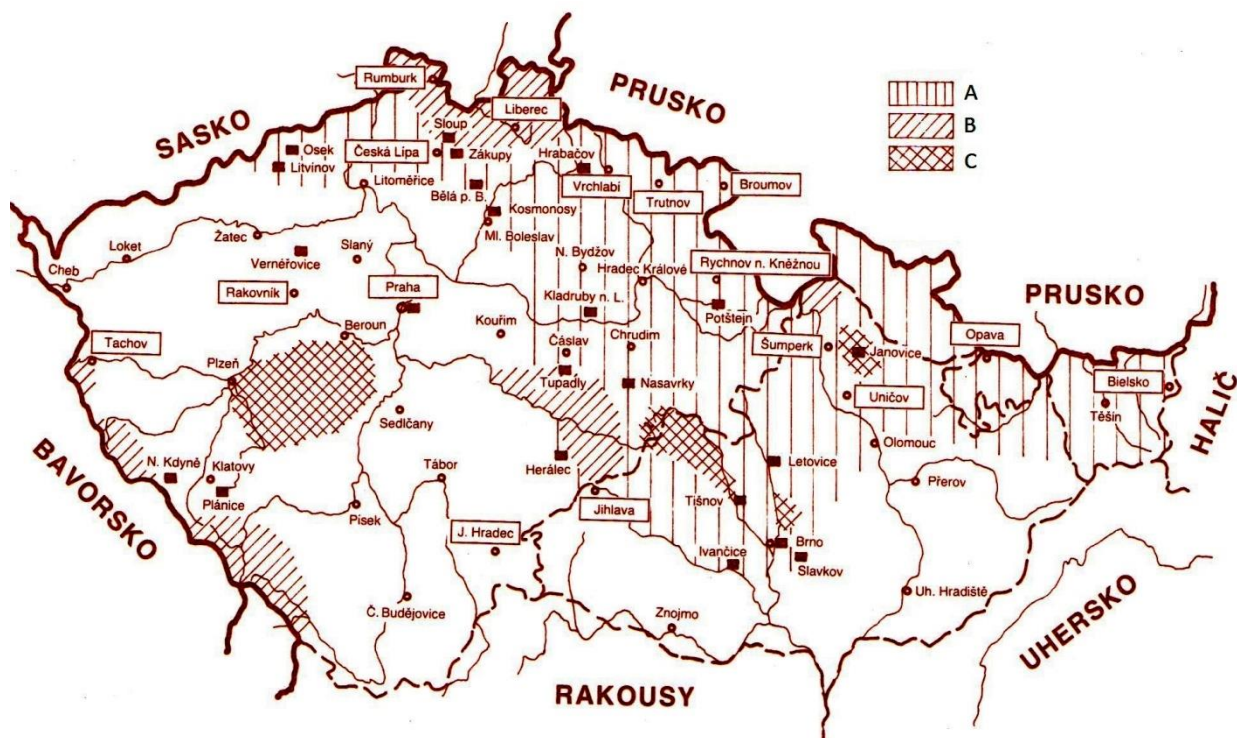

a) Název díla:

b) Místo vydání: _____

c) Rok vydání: _____

Úkol č. 28

Na mapě industrializace českých zemí v poslední čtvrtině 18. století urči podle způsobu šrafování oblasti s rozvinutou sklářskou výrobou, železářskou výrobou a textilní výrobou.

A: _____

B: _____

C: _____

3 body	
--------	--

Úkol č. 29

Kolem nakladatelství a knihtiskáren se vytvářela rozsáhlá čtenářská sdružení. V Praze vznikl roku 1772 Learned Club a v Brně roku 1784 Lesegesellschaft.

Jak se tato sdružení nazývala česky?

a) Learned Club _____

b) Lesegesellschaft _____

2 body	
--------	--

Úkol č. 30

Doplň celé jméno slavného barokního architekta, který žil v letech 1689-1751.

Kilián Ignác _____.

Jeho chrám zdobí slavné lázeňské město K _____ V _____.

Napiš název chrámu tohoto architekta na Staroměstském náměstí v Praze.

Kilián Ignác navázal na stavitelské úspěchy svého otce (celé jméno)

_____.

Žákem a zetěm Kiliána Ignáce byl Carlo _____.

5 bodů	
--------	--

Úkol č. 31

Doplň názvy uměleckých stylů (slohů) podle jejich charakteristik.

a) Hravý sloh, který opouštěl symetrii a vytvářel nejrozmanitější tvary nábytku zdobeného vzácnými dřevy nebo mramory.

b) Směr barokní architektury odrážející prvky římské antiky. Rovné a dlouhé fasády jsou členěné pilastry.

2 body	
--------	--

Úkol č. 32

Jak se nazývá systém, označovaný za rozptýlenou manufakturu, ve kterém podnikatel dodával přadláčům a tkalcům surovinu k domácímu zpracování a platil je „od vykonaného díla“?

1 bod	
-------	--

Celkem:

100 bodů	
-----------------	--

ROZŘAZOVACÍ OTÁZKY (úkol A a B)

Nezapočítávají se do celkového součtu bodů za test (max. 100 bodů), všichni soutěžící je přesto řeší.

Úkol A

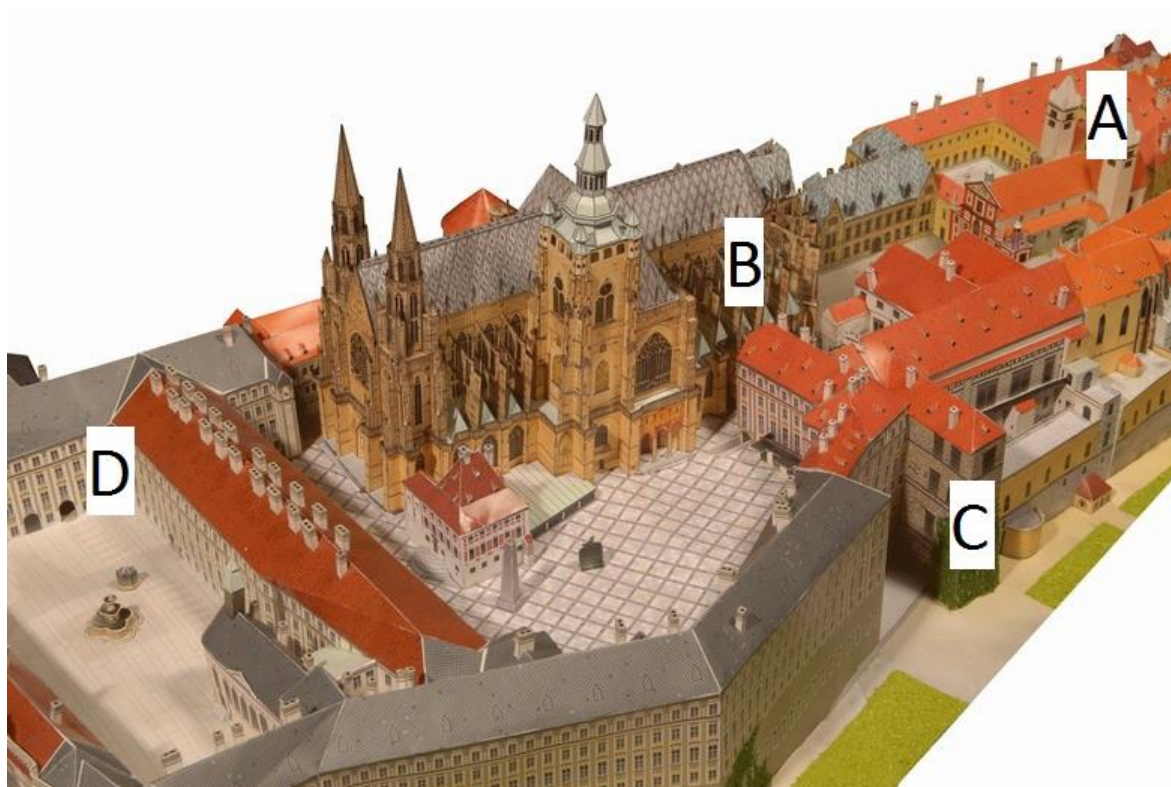
Doplň správně čísla. Náповěda: 3, 7, 10, 11, 16, 29, 40

Marie Terezie pocházela ze ____ sester, nejstarší bratr zemřel v ____ měsících. Marie Terezie vládla ____ let. Manželství Marie Terezie trvalo ____ let. Měla celkem ____ dětí, z toho ____ dcer. ____ z jejich dcer mělo jméno Marie.

0,7 bodu	
----------	--

Úkol B

Zakroužkuj písmeno, které označuje část areálu Pražského hradu z 18. století, a architektonický styl pojmenuj.

architektonický styl: _____

0,2 bodu	
----------	--

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

**Dějepisná olympiáda
46. ročník, 2016/2017**

krajské kolo – řešení

Úkol č. 1 **4 body**

A – Svatá říše římská národa německého (správnou odpovědí je celý název);

B – Uhry/Uherské království;

C – České království (jediná správná odpověď);

D – Rakousko/Rakouské císařství

Úkol č. 2. **4 body**

a) Svatá říše římská národa německého (celý název je správnou odpovědí); b) Prusko; c) Francie; d) Polsko

Úkol č. 3 **10 bodů**

architektura	výtvarné umění	hudba	literatura
František Maxmilián Kaňka	Matyáš Bernard Braun	Josef Mysliveček	Josef Jungmann
Johann Bernhard Fischer z Erlachu	Petr Brandl	Jan Dismas Zelenka	František Martin Pelcl
	Jan Kupecký		
	Ferdinand Maxmilián Brokoff		

Úkol č. 4. **2 body**

b; d

Úkol č. 5. **2 body**

a) šajny; b) bankocetle

Úkol č. 6 **3 body**

a) Průmyslová výstava (jediná správná odpověď); b) korunovace Leopolda II.; c) v Klementinu

Úkol č. 7 **4 body**

Uvedené pojmy nebudou škrtnuté:

Olomoucké kolegium; V Kotcích; v Olomouci; Nostické (původní celý název je Hrabčící Nosticovo divadlo. Stavovské divadlo je pozdější název až po prodeji divadla v roce 1799. Za socialismu neslo označení Tylovo divadlo).

Úkol č. 8 **5 bodů**

A) francouzská zahrada; B) balustráda; C) prejzy; D) volské oko; E) sala terrena

Úkol č. 9 **3 body**

chybné znění

Francouzi

slezský barok

Paříže

správné znění

Italové

český barok

Vídně

Úkol č. 10 **7 bodů**

(počítají se pouze správné odpovědi, body se neodčítají)

a) Brno, Jihlava, Liberec; b) Zbraslav; c) Horní Slavkov; d) Verneřice u Děčína; e) Brno

Úkol č. 11 **2 body**

A. Terezín; B. Hradec Králové

Úkol č. 12 **4 body**

a) ANO; b) NE; c) ANO; d) NE

Úkol č. 13 **2 body**

a) jansenismus; b) josefinismus

Úkol č. 14 **1 bod**

B

Úkol č. 15 **4 body**

a) Don Giovanni (aneb Kamenný host – není podmínkou kompletní odpovědi);

b) Wolfgang Amadeus Mozart;

c) Wolfgang Amadeus Mozart;

d) v Praze

Úkol č. 16 **3 body**

1. B; 2. C; 3. A

Úkol č. 17 **1 bod**

k pramenům (jediná správná odpověď)

Úkol č. 18 **2 body**

b; c

Úkol č. 19 **3 body**

c; d; e

Úkol č. 20 první služebník	1 bod
Úkol č. 21 1) Slezsko; 2) Západní Halič, Halič, Bukovina	4 body
Úkol č. 22 a) NE; b) ANO; c) NE; d) ANO	4 body
Úkol č. 23 císařských silnic (1 bod); jednotného celního řádu (1 bod za úplné správné znění)	2 body
Úkol č. 24 cenzura	1 bod
Úkol č. 25 a) Jakub Jan Ryba; b) Václav Antonín Kounic (správnou odpovědí je celé jméno); c) Josef Dobrovský	3 body
Úkol č. 26 Valašsko, 1777	2 body
Úkol č. 27	4 body
(2 body za úplný správný zápis označeného názvu díla, 1 bod za částečný zápis názvu díla, kvalita splnění úkolu je na úvaze hodnotitele; 1 bod za místo vydání, 1 bod za rok vydání)	
a) Klíč kacířské bludy k rozeznání otvírající, k vykořenění zamykající; b) Hradec Králové; c) 1749	
Úkol č. 28 A: textilní výroba; B: sklářská výroba; C: železářská výroba	3 body
Úkol č. 29 a) Sečtělý klub; b) Společnost čtenářů	2 body
Úkol č. 30 Dientzenhofer; Karlovy Vary; chrám sv. Mikuláše; Kryštofa Dientzenhofera (1 bod za celé jméno a jeho správnou grafickou podobu – jediné správné řešení); Lurago	5 bodů
Úkol č. 31 a) rokoko; b) barokní klasicismus	2 body
Úkol č. 32 faktorský systém	1 bod
Celkem:	100 bodů

ROZŘAZOVACÍ OTÁZKY (úkol A a B)

Rozřazovací otázky využije a opraví komise pouze při stejném počtu bodů dvou či několika soutěžících, aby nedocházelo k umístění dvou či více soutěžících na stejném místě. Za rozřazovací otázky dostává soutěžící bodové ohodnocení od 0 – 0,9 bodu.

Úkol A **0,7 bodu**

3, 7, 40, 29, 16, 11, 10

Úkol B **0,2 bodu**

D; klasicismus